

DINAMICA POPULAȚIEI DIN BAZINUL HIDROGRAFIC AL BISTRIȚEI ARDELENE, ÎN INTERVALUL 1850-2010

SILVIU FONOGEA¹, VIOREL GLIGOR², VIOREL PUIU³

Abstract: – *The dynamics of the population from the hydrographic of Bistrița Ardeleană basin, from 1850 to 2010* In any endeavour that aims at evaluating the sustainability of a specific territory, inevitably, the demographical component represents one of the supportive axis of the land planning initiative. Alongside the resources, the quality of the technical infrastructure, the environmental state and quality, the viability of the population component – both maker and beneficiary of the land management projects – represent an essential indicator in the conceptual construction of any fair study. The population number, the age-group structure, the territory distribution and last, but not least, the ethnical and confessional structures are guidelines that directly or indirectly allow for the shaping of a development scenario. There is no development in the absence of a population that is not involved in the sustainability of this precise process and not a direct beneficiary of this endeavour.

Key-Words: demographical viability, demographical structures, evolution

1 Introducere

Prin intermediul acestui material se urmărește evidențierea gradului de viabilitate a componentei demografice, în acest sens fiind analizați următorii indicatori:

- *evoluția numărului de locuitori (perioada 1850-2010)*, la nivelul întregului complex bazinal dar și cu exprimarea unor nuanțe pe medii de locuire. S-a avut în vedere decelarea pragurilor importante și s-au analizat situații particulare de regres demografic, în cazul localităților din mediul rural.

- *repartiția teritorială a populației*, prin intermediul densității absolute. Exprimarea altor categorii de densități (ex. densitatea agricolă), poate conduce, în accepțiunea noastră, la concluzii eronate. Sub aspectul structurii fondului funciar, marea majoritate a comunelor din cuprinsul bazinului hidrografic al Bistriței Ardelene au o dominanță a suprafețelor ocupate cu păduri, pășuni și fânețe, activitățile de bază fiind creșterea animalelor și exploatarea forestieră. Terenurile agricole sunt dominate de culturile pomicole.

- *calitatea (structurile) populației*. Ultimul indicator a fost analizat și exprimat prin următoarele categorii de structură: *principalele grupe de vârstă* (0-19 ani; 20-59 ani; 60 ani și peste), *sexe, domenii de activitate, etnie și religie*. Analizele și reprezentările cartografice au ca resort teritorial de interpretare, unitatea administrativ-teritorială de bază (municipiul/orașul/comuna), după structura existentă la momentul actual, rațiunea fiind aceea că fenomenele observate și potențialele tendințe de evoluție sunt cel mai fidel conturate la scala teritorială respectivă. Și în cazul acestor indicatori s-a insistat pe acele aspecte care exprimă particularitățile demografice ale teritoriului analizat (ex.. modificări în structura etnică în urma migrației populației săsești).

Evoluția numărului de locuitori la nivel bazinal reflectă valoric dinamica și evoluția a doi indicatori principali, respectiv *sporul natural* și *sporul migratoriu*. Acești doi indicatori au fost detaliați pentru intervalul 2001-2007, conturarea trendului fiind rezultatul manifestării acestui fenomen de la nivel județean.

¹ Universitatea Babeș-Bolyai, Departamentul de Geografie Regională și Planificare Teritorială, Str. Clinicilor, Nr. 5-7, România, sfonogea@geografie.ubbcluj.ro

² Universitatea Babeș-Bolyai, Departamentul de Geografie Regională și Planificare Teritorială, Str. Clinicilor, Nr. 5-7, România, viorel.gligor@geografie.ubbcluj.ro

³ Universitatea Babeș-Bolyai, Departamentul de Geografie Umană și Turism, Str. Clinicilor, Nr. 5-7, România, viorel_puiu@geografie.ubbcluj.ro

2 Evoluția numărului de locuitori

Evoluția numerică a populației, în ansamblul ei și în cele două medii de locuire (rural și urban) este analizată în prezenta lucrare pentru o perioadă de 160 ani (intervalul 1850-2010). Pentru evidențierea indicatorului menționat la nivel de unitate administrativ-teritorială (municipiu/oraș/comună) s-a ales intervalul 1966-2010 (44 ani). La nivel simptomatic, acest indicator se evidențiază prin următoarele caracteristici:

- pentru întreaga perioadă luată în discuție, se constată o tendință de creștere a numărului total de locuitori la nivelul decupajului teritorial de tip bazinal;
- această creștere este una firească, inclusiv la înregistrările recensământului din 1966;
- există un moment prag, sesizabil în intervalul 1966-1992, când are loc o creștere fulminantă a populației din mediul urban (Bistrița), motivată de investițiile majore în economie (industrie);
- populația din mediul rural se menține la nivelul anterior anului 1966, creșterea populației din urban fiind explicată în acest sens, prin migrațiile populației din cuprinsul altor teritorii ale județului. De fapt, distanțele relativ mici, dintre

localitățile rurale ale bazinului și centrul urban, coroborate cu existența unei infrastructuri rezonabile de transport, justifică navetismul;

- fenomenul migrației post-decembriste și asumarea unor noi tendințe în privința poliției nataliste, afectează și comunitățile rurale din acest teritoriu.

Nu avem pretenția epuizării, de o manieră exhaustivă, a cauzelor care stau la baza evoluției acestui indicator.

În perioada 1850-2010, populația totală a înregistrat o creștere de 82,43 % respectiv de la 19688 locuitori în anul 1850 la 112030 locuitori în anul 2010. Numărul de locuitori a avut o evoluție ascendentă, dar se pot evidenția perioade de creștere accelerată a numărului de locuitori, precum cea dintre anii 1966-1992, care se datorează decretului privind controlul nașterilor, emis în anul 1966 și fenomenului de migrație rural-urban, impus de accelerata creștere industrială a municipiului Bistrița. Coordonatele menționate au impus o creștere a numărului total de locuitori în perioada 1850-1992, cu un salt remarcabil în intervalul 1966-1992. În intervalul 1992-2002, populația s-a redus, după care a înregistrat o nouă creștere în intervalul 2002-2010.

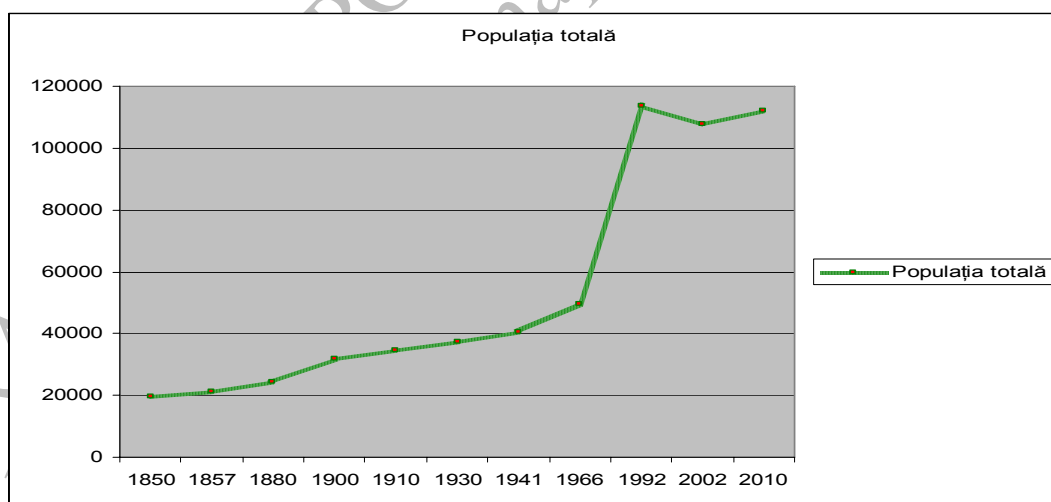

Fig.1. Evoluția populației totale în intervalul 1850-2010

Populația urbană este componenta cea mai dinamică în privința evoluției ascendente. În intervalul 1850-2010, populația urbană în ansamblul ei a înregistrat un ritm de creștere de 89,48%, respectiv de la 8904 locuitori în anul 1850 la la 84630 locuitori în anul 2010. Mo-

mentul de vârf al populației urbane a fost înregistrat în anul 1992 (87710 locuitori, respectiv o pondere de 77,01% din total). Astfel, în intervalul 1966-2002, populația urbană a crescut de la 25519 locuitori, la 87710 locuitori, adică un ritm de creștere de 70,91%. Menționăm că

această creștere s-a produs într-un interval de 37 de ani!

Componenta *populației rurale* a înregistrat o creștere de 60,64% în perioada 1850-2010, respectiv de la 10784 locuitori în anul 1850 (55% din total) la 27400 locuitori în anul 2010 (24,48% din total). Ca pondere, în intervalul 1850-1966, populația rurală a reprezentat 49-55% din totalul populației, pentru ca la recensământul din 1992, aceasta să dețină doar 23% din totalul populației.

Evoluția numerică, ponderile și creșterile diferite ale numărului de locuitori în cele două medii de locuire (urban și rural) trebuie interpretate prin impactul unor factori și conjuncturi politice și economico-sociale, precum: *debutul industriei la scară intensivă* (1965), ce a impus o creștere masivă a forței de muncă în orașe; *dispariția sistemului comunist* (1989); *trecerea la o economie de piață concurențială și actuala criză economică mondială*, care au determinat închiderea firmelor neproductive, pierderea locurilor de muncă și orientarea unei anumite componente a populației urbane către o serie de localități din mediul rural. Condiționările menționate au făcut ca perioada 1965-1985 să fie caracterizată de exodul unei părți a populației din mediul rural al județului către centrele urba-

ne ale acestuia (în special către municipiul Bistrița, care a înregistrat cea mai spectaculoasă creștere a locurilor de muncă în sectorul industrial la nivel județean), sau către alte regiuni ale țării.

După anul 1990, componenta geodemografică a județului s-a înscris în alte coordonate evolutive, determinate de înregistrarea unor sporuri naturale negative în majoritatea unităților administrativ-teritoriale, acompaniate de masive plecări temporare (la muncă) sau definitive în diverse state europene (Austria, Germania, Italia, Spania, Portugalia, Marea Britanie, Irlanda etc). Din datele analizate, se constată că la nivelul întregului bazin s-au petrecut o serie de modificări, în anul 2010, față de anul 1966, populația totală crescând cu 56%. Populația din mediul urban a înregistrat o creștere de 69,8%, în timp ce mediul rural a suferit o creștere a populației de 12,64%. În mediul rural, în perioada 1966-2010, creșteri ale numărului de locuitori s-au resimțit în cazul tuturor comunelor. Cu creșteri cuprinse între 0-10%, se remarcă Prundu Bârgăului (7,10%). Un număr de 3 comune au înregistrat în perioada menționată, o creștere a numărului de locuitori, cu valori cuprinse între 10-30%: Josenii Bârgăului (22,63%), Livezile (19,97%) și Tiha Bârgăului (14,70%).

Tabelul.1. *Evoluția numărului de locuitori (în valori absolute), în intervalul 1966-2010*

<i>Unitate teritorial-administrativă</i>	<i>1966</i>	<i>1992</i>	<i>2002</i>	<i>2010</i>
<i>MUNICIPIUL BISTRIȚA</i>	25519	87710	81259	84630
<i>LIVEZILE</i>	3855	4004	4305	4817
<i>JOSENI BÂRGĂULUI</i>	4062	4922	5080	5250
<i>PRUNDU BÂRGĂULUI</i>	6043	6389	6385	6505
<i>TIHA BÂRGĂULUI</i>	5480	6245	6288	6424
<i>BISTRIȚA BÂRGĂULUI</i>	4498	4617	4396	4404

Evoluția crescătoare a numărului de locuitori în cazul acestor unități administrativ-teritoriale din mediul rural are la bază o serie de coordonate favorabile, precum: *poziționarea în apropierea Municipiului Bistrița* (Livezile);

existența unor areale recunoscute pentru sporurile naturale constant mari (Prundu Bârgăului, Josenii Bârgăului, Tiha Bârgăului). Bistrița Bârgăului a înregistrat reducerea numărului de locuitori în perioada 1966-2010 (între 0-10%).

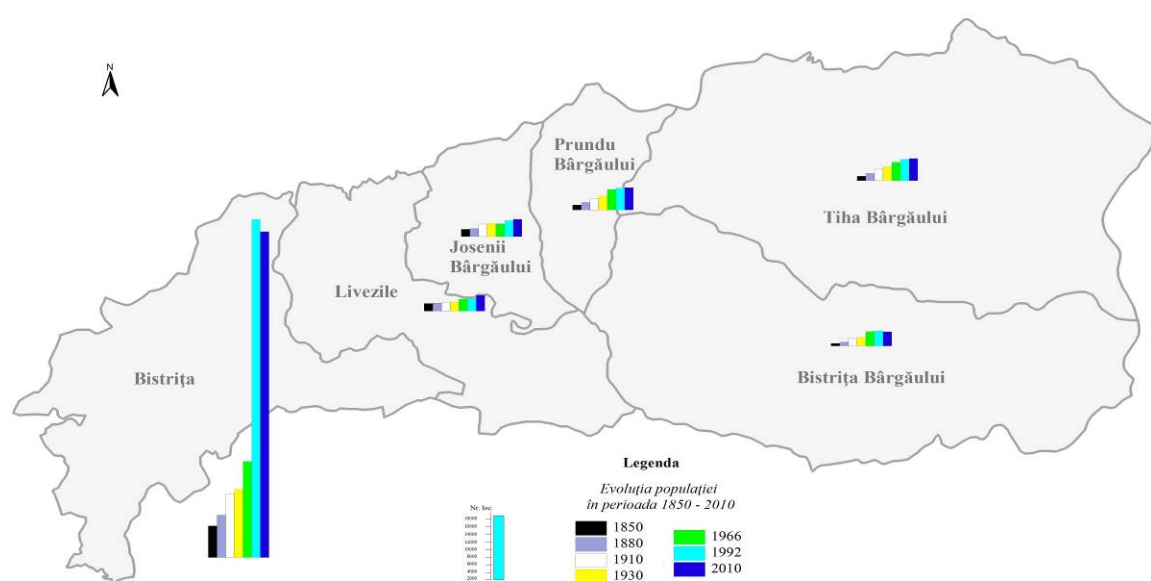

Fig.2. Evoluția populației la nivel administrativ-teritorial în intervalul 1850-2010

Analiza fenomenului de evoluție a populației la nivel de localitate componentă (sat) din mediul rural, evidențiază în anumite situații, reduceri și mai drastice ale numărului de locuitori. Localitățile în care s-a realizat un regres în privința numărului total de locuitori, în intervalul 1966-2002, sunt următoarele:

- Cușma (de la 741 locuitori, la 690 locuitori)
- Dorolea (de la 764 locuitori, la 687 locuitori);
- Ciosa (de la 300 locuitori, la 238 locuitori);
- Piatra Fântânele (de la 345 locuitori, la 299 locuitori);
- Colibița (de la 731 locuitori, la 400 locuitori).

Evoluția numărului de locuitori la nivel bazinal reflectă valoric dinamica și evoluția a doi indicatori principali, respectiv *sporul natural* și *sporul migratoriu*.

Sporul natural, analizat pentru perioada 2001-2007, pune în valoare o situație comparabilă cu cea existentă la nivel național, datorată nou-

lui comportamentul geodemografic al populației românești, după momentul 1989. De apreciat este însă faptul că, în toată această perioadă, la nivelul întregului teritoriu, natalitatea a depășit valoric mortalitatea. Apar o serie de diferențieri între cele două medii de locuire (rural și urban). În mediul urban, valorile sporului natural s-au redus treptat în perioada 2001-2007 (4,00‰ în anul 2000 și 0,95‰ în anul 2007), dar au continuat să fie pozitive și superioare celor din mediul rural. În rural, valoarea sporului natural s-a redus, de asemenea, treptat, de la 1,35‰ în anul 2001, ajungând ca în anul 2007 să înregistreze valori de -0,20‰. Faptul se datorează plecărilor accentuate ale contingentelor de populație tânără și adultă din mediul rural, fie către orașele județului, fie către alte orașe din țară sau în străinătate, rata de mortalitate în rândurile populației vârstnice, care domină cea mai mare parte a localităților rurale din județ, având valori ridicate. În ansamblul mediului rural, mortalitatea a înregistrat valori de peste 10,00‰ în intervalul 2001-2007, respectiv 12,10‰ în anul 2001 și 12,50‰ în anul 2007.

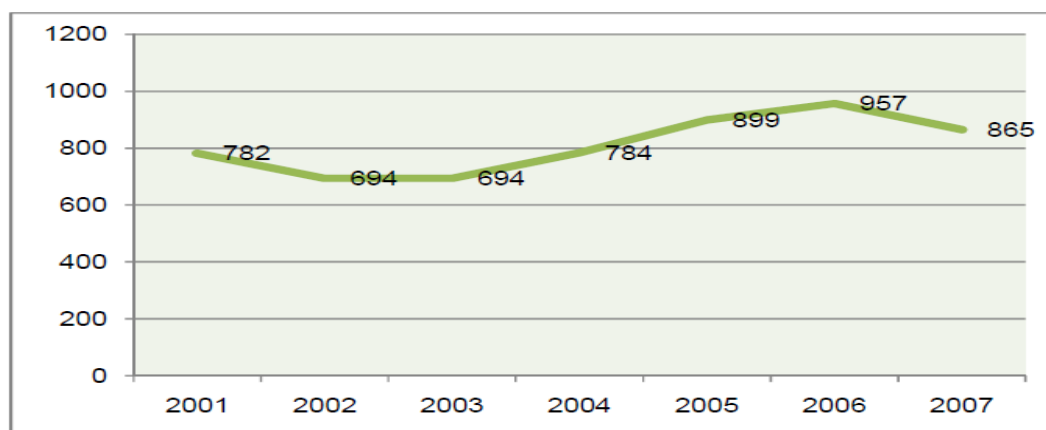

Fig.3. Evoluția natalității la nivel de municipiu (2001-2007)

Sursa: INS Bistrița

Sporul migratoriu a avut o evoluție și dinamică complexă în a doua jumătate a secolului XX, determinată de doi vectori principali: (1) *orientarea rural-urban*, în toată perioada menționată și (2) *orientarea către diverse state din continentul european și către alte state*, începând cu anul 1990. Urmare a suprapunerii celor doi vectori menționați, rezultă, la nivel generalizat, un fenomen de reducere a numărului de locuitori în cazul majorității localităților rurale din județ și o creștere a numărului de locuitori pentru centrul urban.

În ultima perioadă, mai ales după anul 2005, se înregistrează unele modificări în privința sporului migratoriu, datorate reorientării unui anumit contingent de locuitori către localitățile rurale situate în apropierea Municipiului Bistrița. Astfel, Livezile înregistrează valori pozitive ale sporului migratoriu (3,13‰). Mediul rural s-a caracterizat, în toată jumătatea a doua a secolului XX prin sporuri migratorii negative, accentuate după anul 1990, de către emigrația externă.

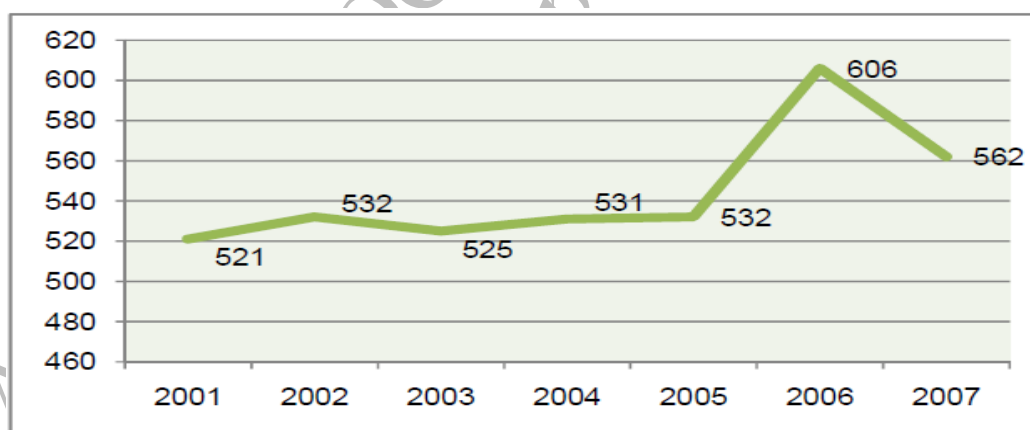

Fig.4. Evoluția mortalității la nivel de municipiu (2001-2007)

Sursa: INS Bistrița

3 Repartiția teritorială a populației

Depinde de coordonatele cadrului natural și de nivelul socio-economic de dezvoltare. Este analizată și exprimată prin *densitatea generală* (raportul dintre numărul de locuitori și suprafața pe care aceștia o ocupă), *pentru anul 2010* (momentul 01.01.2010) – la nivelul celor două medii de locuire (urban/rural) și a unităților administrativ-teritoriale de bază (municipiu, oraș, comună).

În raport cu valoarea generală a densității populației, la nivelul anului 2010, se remarcă o serie de diferențieri consistente între mediul urban și cel rural pe de o parte, precum și în cadrul celui rural, pe de altă parte. Astfel, mediul urban prezintă o valoare a densității de 573,96 loc./km², în timp ce ruralul înregistrează o valoare mult mai redusă, de doar 73,15 loc./km². Diferențierile de densitate majore exis-

tente între cele două medii rezultă din existența, în perioada 1965-1985 a unui puternic exod de populație dinspre rural către urban (către Muni-

cipiul Bistrița), impus de dezvoltarea ramurilor industriale ce reclamau forță de muncă suplimentară.

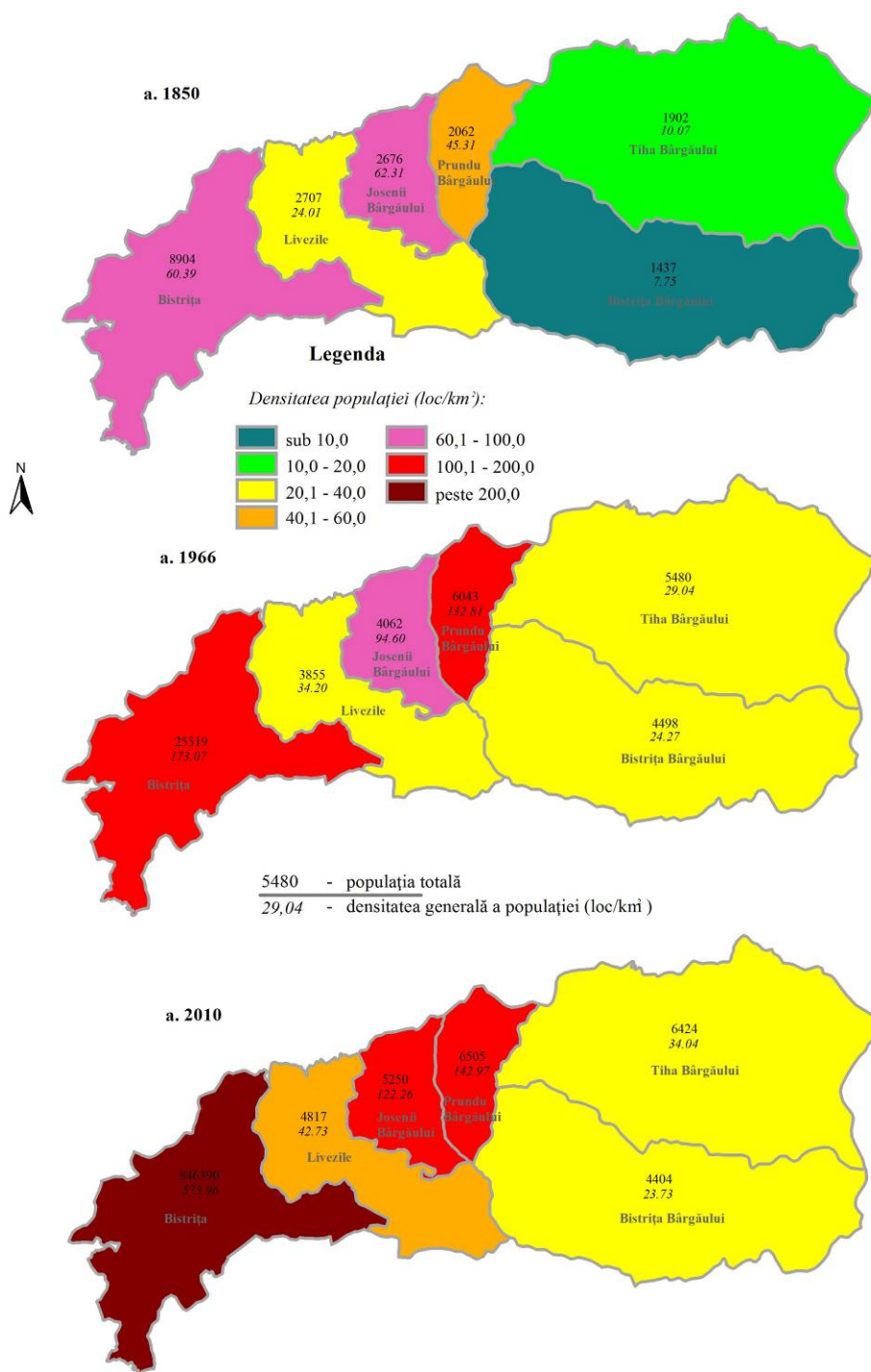

Fig.5. Densitatea populației

Municipiul Bistrița deține, așa cum am precizat, o valoare a densității populației de 573,96

loc./km². În mediul rural, diferențierile de densitate înregistrate la nivelul unităților administra-

tiv-teritoriale existente prezintă valori foarte mari, respectiv de la 142,97 loc./km² (Prundu Bârgăului), la 23,76 % loc./km² (Bistrița Bârgăului). Restul unităților administrativ-teritoriale se impun prin următoarele valori ale densității populației: Josenii Bârgăului-122,26 loc./km², Livezile-42,73 loc./km² și Tiha Bârgăului-34,04 loc./km².

4 Calitatea (structurile) populației

Interpretarea aspectelor calitative ale populației are la bază principalele categorii de structură (*sexe, grupe de vârstă, profesii, etnii și religii*). Analiza acestora permite radiografierea și înțelegerea principalilor vectori ce caracterizează populația și evidențiază aspectele calitative esențiale, fără de care interpretarea complexă și completă a populației unui teritoriu nu ar fi posibilă.

4.1 Structura populației pe sexe

A fost urmărită evolutiv pe cele două medii de locuire (urban și rural) pentru perioada 1910-2002, având drept momente de reper datele de recensământ din anii 1910, 1930, 1966, 1992, 2002. Detaliat, pe unitățile administrativ-teritoriale de bază (municipiu, oraș, comună), interpretarea structurii pe sexe a populației, a fost realizată pentru momentul 01.01.2010, prin *indicele de feminitate* (numărul de femei raportat la 100 bărbați).

În intervalul 1910-2002, la nivelul teritoriului analizat, populația feminină a fost superioară numeric celei masculine, fapt firesc, ce se înscrie în valorile existente la nivel național, din acest punct de vedere. În anul 1910, populația feminină a deținut ponderi de peste 50% din total (50,66%) doar în cazul comunei Bistrița Bârgăului, în municipiul Bistrița având chiar valoarea de 47,2%. În anul 1930, aceasta înregistrează valori de peste 50% în toate comunele bângăuane, și valori inferioare acestui prag în Bistrița și comuna Livezile. Asta s-ar explica prin dificultatea muncilor din arealul mijlociu și superior al bazinului hidrografic analizat. În anul 1966, doar în Prundu Bârgăului și în Bistrița Bârgăului (47,4%), populația feminină are valori situate sub valoarea de 50%, în rest ponderea depășește acest procent: Bistrița: 52,29%. Explicația e dată de începuturile industrializării centrului urban, cu manifestări diferite la nivelul teritoriului bazinal.

În intervalul 1992-2002, ponderea celor două categorii oscilează în jurul celor 50%, cu o singură mențiune notabilă: populația feminină a comunei Bistrița Bârgăului, înregistrează în acest ecart temporar o creștere de la 50,07%, la 51,03%. În cazul mediului urban, situația de dominanță a populației feminine se accentuează începând cu anul 1966, situația fiind firească, deoarece respectă ponderile specifice mediului urban al României.

Urmărirea valorilor indicelui de feminitate la nivel de unitate administrativ-teritorială de bază (municipiu/oraș/comună), pentru anul 2010, evidențiază o serie de aspecte deosebit de interesante. Într-un număr de trei unități administrativ-teritoriale valoarea indicelui de feminitate este cuprinsă între 105-110 femei la 100 bărbați. Acestei categorii îi aparține Municipiul Bistrița (105,8), alături de comunele Bistrița-Bârgăului (106,3), Prundu Bârgăului (107,2). Dacă în urban, dezvoltarea sectorului serviciilor explică prezența unui număr mai mare de femei, în cele două comune, valoarea ridicată a indicelui de feminitate are cauze multiple: plecarea la muncă în străinătate a bărbaților, într-o proporție mai ridicată; mortalitatea mai ridicată în rândul populației masculine (fenomen specific bazinului Bârgăului) datorită muncilor grele din domeniul exploatărilor forestiere. Cu valori cuprinse între 95-100 femei la 100 bărbați, se remarcă Josenii. Un număr de două comune dețin valori ale indicelui de feminitate de sub 95 femei la 100 bărbați: Livezile (92,76), Tiha Bârgăului (94,84). Muncile grele din sectorul exploatărilor forestiere reclamă, în cazul majorității acestor comune o forță de muncă masculină suplimentară fapt ce explică ponderea majoritară a bărbaților. În cazul comunei Livezile, existența unor firme industriale (ex. produse refractare) impune, de asemenea, o forță de muncă suplimentară de sex masculin.

4.2 Structura populației pe grupe de vârstă

Este surprinsă și interpretată pentru perioada 1992-2002. În fiecare dintre momentele de analiză menționate, sunt abordate principalele grupe de vârstă (*tânără*, cu vârste cuprinse între 0-19 ani; *adultă*, cu vârste cuprinse între 20-59 ani și *vârstnică*, respectiv de 60 ani și peste).

În anul 1992, ponderea cea mai mare în cadrul populației totale, era deținută de către

grupa de populație adultă (20-59 ani), fenomen firesc, deoarece include ecartul de vârstă cel mai larg. Astfel, populația adultă reprezenta 53,97% din totalul populației, cu diferențe între ponderea acesteia în mediul urban (55,39%) față de cel rural (49,24%). Grupa de populație adultă era urmată ca pondere de populația tână-

ră, cu vârste cuprinse între 0-19 ani, care deținea ponderi de 37,09% la nivel total, 37,78% în mediul urban și 34,79% în rural. Ponderea cea mai redusă, revenea populației vârstnice (60 ani și peste), care deținea procente de 8,93% la nivel total, 6,83% în mediul urban și 15,96% în mediul rural.

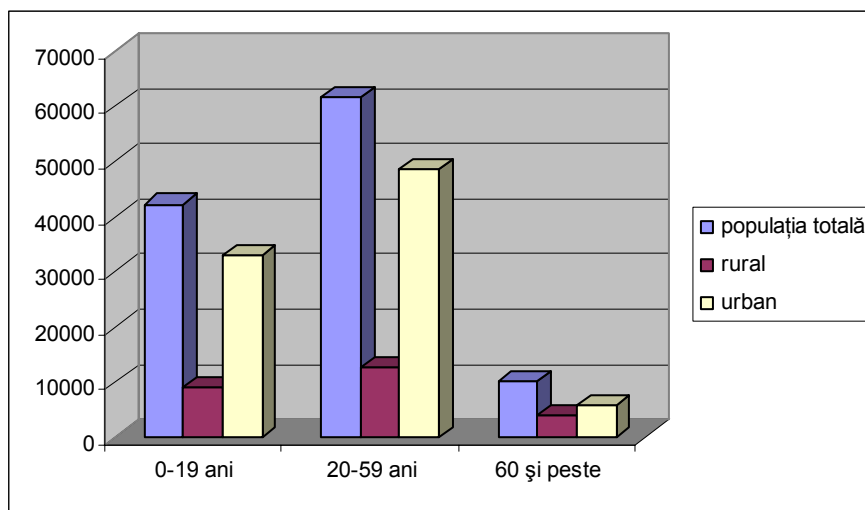

Fig.6. Structura pe medii și grupe de vârstă a populației totale în anul 1992

În intervalul 1992-2002 s-au petrecut o serie de evenimente majore, care au modificat configurația valorică în interiorul principalelor grupe de vârstă și raporturile procentuale dintre ele. Astfel, populația adultă (20-59 ani) continuă să domine numeric populația întregului teritoriu, având o pondere de 63,29% din total (per ansamblu a crescut cu aproape 10% ponderea acestei categorii de vârstă), între ponderea acesteia la nivelul mediului

urban (65,17%) și la nivelul celui rural (57,56%) accentuându-se diferența. Grupa de populație tânără (0-19 ani) deține ponderi cu circa 10% mai reduse față de anul 1992, respectiv 28,96% la nivel total, 28,76% în mediul urban și 29,58% în rural. Populația vârstnică (60 ani și peste) a scăzut numeric și procentual față de anul 1992, înregistrând o valoare de 7,74% la nivel total, 6,07% în mediul urban și 12,86% în cel rural.

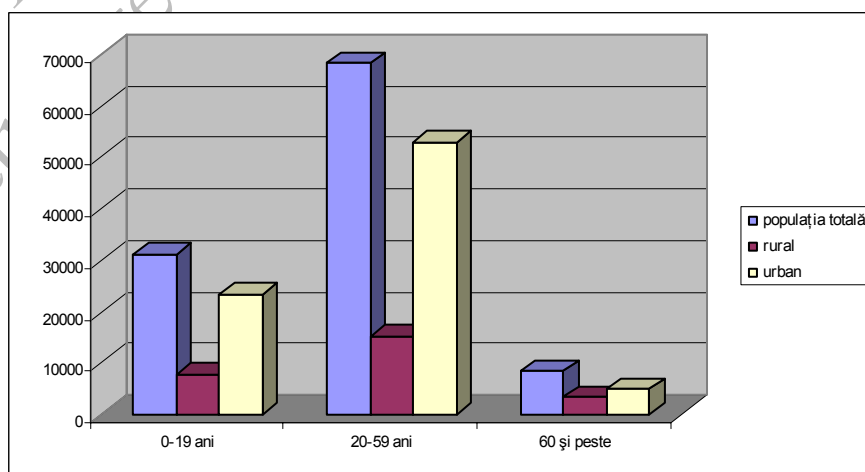

Fig.7. Structura pe medii și grupe de vârstă a populației totale în anul 2002

Structura populației pe grupe de vârstă prezintă câteva nuanțe, ce merită a fi evocate, și la nivelul localităților din cuprinsul unităților administrativ-teritoriale. Astfel, în anul 1992, pentru grupa de vârstă tânără, se impun câteva localități cu ponderi semnificativ superioare valorii calculate pentru întreaga populație tânără din bazin (37,09%): Dumbrava-49,77%, Ciosa-46,72% și Strâmba-44,26%. Toate sunt localități mici, cu o populație cuprinsă între 106-131 locuitori. Sunt și localități cu valori mult inferioare: Rusu Bârgău-

lui-27,13%, Sărata-29,75%, Bistrița Bârgăului-30,66%. Menționăm faptul că valoarea medie pentru mediul rural este și mai mică, respectiv 34,79%. Pentru categoria cu vârste cuprinse între 20-59 ani, aceleași trei mici localități înregistrează ponderi cu aproximativ 10% sub valoarea medie calculată pentru întreg bazinul. Cea mai mică valoare o are Strâmba, cu 39,86% (valoarea medie este de 53,97%). În privința populației vârstnice, valori crescute înregistrează localitatea Rusu Bârgăului-23,7%.

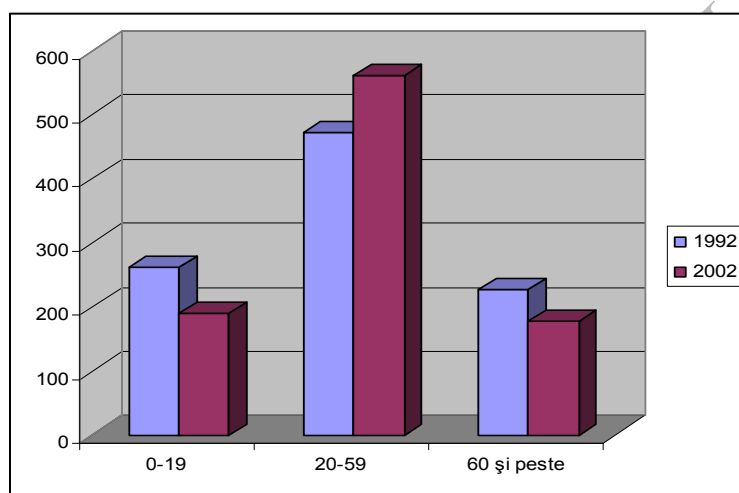

Fig.8. Rusu Bârgăului-structura pe grupe de vârstă în intervalul 1992-2002

În anul 2002, cu valori net superioare mediei (pentru populația tânără) se detașează Dumbrava (48,75%) și Strâmba (43,98%), cu toate ca cele două localități au înregistrat o scădere de aproximativ un procent față de anul 1992. Valori inferioare mediei are Rusu Bârgăului (20,54%), o scădere față de 1992 de aproximativ 7%.

4.3 Structura profesională a populației

Reprezintă categoria geodemografică calitativă care înregistrează cele mai frecvente fluctuații periodice, fiind analizată pentru intervalul 1992-2002. Dinamica accentuată la care este supusă această structură calitativă este demonstrată de evoluția numărului și ponderilor populației active în cele trei domenii principale de activitate (agricultură, industrie și servicii), precum și a populației inactive și a șomerilor, în perioada de analiză menționată.

În privința populației active, este de remar-

cat faptul că în 1992, la nivelul unităților administrativ-teritoriale, avea valori ce oscilau între 38,46% (Livezile), și 51,5% (municipiul Bistrița). În restul entităților comunale: 42,47% (Bistrița Bârgăului), 45,68% (Tiha Bârgăului), 46,6% (Prundu Bârgăului) și 49,21% (Josonii Bârgăului), fiind distribuită astfel în cele trei mari sectoare de activitate:

- Municipiul Bistrița: 4,02% în agricultură, silvicultură și vânat, 56,5% în industrie și construcții, și 39,49% în servicii;
- Comuna Livezile: 47,08% în agricultură, silvicultură și vânat, 28,25% în industrie și construcții, și 24,69% în servicii;
- Comuna Josonii Bârgăului: 58,05% în agricultură, silvicultură și vânat, 24,28% în industrie și construcții, și 17,67% în servicii;
- Comuna Prundu Bârgăului: 24,82% în agricultură, silvicultură și vânat, 49,21% în industrie și construcții, și 25,97% în servicii;

- Comuna Tiha Bârgăului: 67,09% în agricultură, silvicultură și vânat, 17,21% în industrie și construcții, și 15,7% în servicii;

- Comuna Bistrița Bârgăului: 41,56% în agricultură, silvicultură și vânat, 36,87% în industrie și construcții, și 21,57% în servicii.

Se remarcă, așa cum era și firesc, ponderea scăzută a populației ocupată în sectorul primar, în cazul municipiului Bistrița, la nivelul comunelor detașându-se cu o valoare simțitor inferioară comuna Prundu Bârgăului. În cazul acestei comune, ponderea populației ocupată în sectorul secundar se apropie ca valoare de cea a municipiului Bistrița, situație justificată de cantonarea unor unități industriale în cuprinsul comunei. Comuna Prundu Bârgăului a avut întotdeauna un statut de centru supracomunal, polarizând întreaga vale a Bârgăului. Valoarea crescută a ponderii populației ocupate în sectorul secundar, în cazul comunei Bistrița Bârgăului, se explică prin faptul că la momentul recensământului din 1992, nu erau finalizate lucrările la barajul de la Colibița.

Șomerii, aflați în căutarea unui loc de muncă, dețineau o pondere ce oscila ca valoare între 0,85% (Bistrița Bârgăului), și 2,95 % (Livezile), în timp ce *populația inactivă* deținea o pondere cuprinsă între 46,48% (municipiul Bistrița), și 58,59% (Livezile).

Într-un interval de numai 10 ani (1992-2002), datorită permanentelor modificări ale coordonatelor socio-economice produse atât la nivel național cât și județean, ponderea *populației active* a cunoscut o oarecare scădere, ajungând în anul 2002 la valori cuprinse între 39,74% (Livezile) și 55,08% (Josonii Bârgăului). Cea mai dramatică scădere se înregistrează în municipiul Bistrița (8,83%), iar cea mai importantă creștere în comuna Josonii Bârgăului (5,87%). Distribuția în cadrul celor trei sectoare de activitate a fost următoarea:

- Municipiul Bistrița: 4,62% în agricultură, silvicultură și vânat, 42,55% în industrie și construcții, și 52,83 în servicii;

- Comuna Livezile: 58,74% în agricultură, silvicultură și vânat, 21,22% în industrie și construcții, și 20,05% în servicii;

- Comuna Josonii Bârgăului: 70,87% în agricultură, silvicultură și vânat, 15,58% în industrie și construcții, și 13,55% în servicii;

- Comuna Prundu Bârgăului: 52,84% în agricultură, silvicultură și vânat, 21,73% în industrie și construcții, și 25,43% în servicii;

- Comuna Tiha Bârgăului: 76,92% în agricultură, silvicultură și vânat, 8,5% în industrie și construcții, și 14,58% în servicii;

- Comuna Bistrița Bârgăului: 71,18% în agricultură, silvicultură și vânat, 14,93% în industrie și construcții, și 13,88% în servicii.

Scăderea ponderii populației ocupată în sectorul secundar, este rezultatul reculului activităților industriale, situație specifică la nivel național. Cea mai dramatică reconfigurare a avut loc în comuna Prundu Bârgăului (o scădere de 27,48%). Și în comuna Bistrița Bârgăului s-a înregistrat o scădere de peste 20%, explicabilă prin faptul că s-au finalizat lucrările barajului. Acest fapt s-a repercutat asupra creșterii ponderii populației ocupată în sectorul primar, valori crescute fiind înregistrate la Prundu Bârgăului (a crescut cu 28,02%) și Bistrița Bârgăului (a crescut cu 29,62%). Singura excepție o reprezintă municipiul Bistrița, unde a crescut cu 13,35% ponderea populației ocupată în sectorul terțiar. În același an, *șomerii* au crescut ca pondere, în timp ce, *populația inactivă* a scăzut în mediul teritorial-administrativ al ruralului, crescând doar în municipiul Bistrița (cu aproximativ 4%).

4.4 Structura etnică a populației

A înregistrat o evoluție complexă în decursul timpului, indusă de modificările geopolitice specifice teritoriului transilvan, care au favorizat suprapunerea unor elemente de populație alohtonă peste fondul autohton multimilenar românesc, în acest sens, fiind de remarcat intrările de populație (în anumite areale ale județului) de etnie maghiară și germană, alături de evrei, rromi (țigani) și reprezentanții altor etnii. Interpretarea structurii etnice este realizată pentru o perioadă de 61 ani (1941-2002), în intervalul de timp menționat, luându-se în considerare momentele de recensământ din anii 1941, 1992 și 2002. În cazul populației săsești s-a avut în vedere și recensământul din 1966.

Raportându-ne la anul de referință 1941, populația românească avea o pondere covârșitoare doar în comunele bârgăuane: 93,41% în Josonii Bârgăului, 82,47% în Prundu Bârgăului,

86,49% în Tiha Bârgăului și 93,55% în Bistrița Bârgăului. În comuna Livezile aceasta reprezenta 42,82%, dominând sașii, cu 45,91% (aceștia locuiau preponderent în Dorolea și Livezile). În municipiul Bistrița, populația românească reprezenta 24,47%, în timp ce maghiarii (populație dominantă) reprezentau 37,63%, fiind urmați de sași, cu 31,36% (mai puțin în Sărata și Sigmir). În anul 1966, populația săsească reprezenta încă 9,39% din populația municipiului Bistrița (în Unirea-21,32% și în Slătinița-18,38%), și 21,75% din totalul populației localității Livezile. Populația de etnie rromă avea ponderi importante doar în comuna Livezile (8,73%), și valori ușor crescute în Municipiul Bistrița (3,28%), și comuna Tiha Bârgăului (4,32%).

În anul 1992, populația românească domină ca pondere celelate etnii: valori de peste 99% în comunele Prundu Bârgăului, Tiha Bârgăului și Bistrița Bârgăului, și valori apropiate de 90% în municipiul Bistrița și comuna Livezile. Populația maghiară are o pondere însemnată doar în municipiul Bistrița-7,26%, în rest ea situându-se sub un procent. Populația săsească depășește un procent doar în cazul comunei Livezile-1,25%. În schimb ponderea populației de etnie rromă crește în comuna Livezile la 10,09%. Anul 2002 nu induce modificări însemnate la nivelul ponderii diferitelor structuri etnice, cu o singură mențiune: scade populația de etnie rromă a comunei Livezile, la 6,32% și crește cea a comunei Josenii Bârgăului, la 4,19%.

4.5 Structura confesională a populației

La nivelul județului Bistrița-Năsăud a înregistrat modelări structurale serioase în decursul timpului, induse de o serie de evenimente importante (Pop, P. Gr., 2007), dintre care menționăm: trecerea unui contingent important de populație maghiară și germană de la religia catolică la cea reformată (în diversele sale fațete), fenomen petrecut în secolul al XVI-lea; revenirea unei părți, din nou, la religia catolică, în perioada derulării contrareformeii habsburgice; trecerea la religia greco-catolică (nou înființată) a unui procent însemnat din populația ortodoxă, urmare a presiunilor severe exercitate de reprezentanții stăpânirii habsburgice, fenomen petrecut în ultima parte a secolului XVII și la începutul

secolului al XVIII-lea; apariția și dezvoltarea cultelor neoprotestante, la care au început să adere contingente din ce în ce mai importante de populație, după anul 1945; scoaterea în afara legii a religiei greco-catolice în anul 1948, de către regimul comunist; condiția de exprimare liberă a oricărei forme de cult după momentul Revoluției din anul 1989 etc.

Analiza structurii confesionale a populației din bazinul hidrografic al Bistriței Ardelene este efectuată pentru intervalul 1910-2002, având ca momente de reper, recensămintele derulate în anii 1910, 1992 și 2002. În anul 1910, în municipiul Bistrița domina confesiunea evanghelică, cu o pondere de 42,01% din populația totală (17246 locuitori), urmată de cea greco-catolică - 26,89% și de cea romano-catolică-9,93%, aflată oarecum la egalitate cu populația izraelită - 8,69%. Populația ortodoxă reprezenta 3,8% din total. Populația evanghelică domina și în comuna Livezile-54,05%, urmată însă de populația ortodoxă-40,05%. În restul unităților administrative-teritoriale (exceptând comuna Tiha Bârgăului), populația ortodoxă era dominantă: 82,86% în Josenii Bârgăului, 78,34% în Prundu Bârgăului și 71,72% în Bistrița Bârgăului. În Tiha Bârgăului, în anul 1910, 88,98% din populație era greco-catolică. Populația reformată conta din punct de vedere procentual doar în municipiul Bistrița-8,32%, în rest, valorile fiind situate sub pragul de 2%. Populația evreiască a fost prezentă în toate entitățile teritoriale, atingând ponderea maximă în comuna Prundu Bârgăului-11,69%. În rest valorile au fost situate sub pragul de 6%.

În anul 1992, marea majoritate a populației din cuprinsul teritoriului analizat era ortodoxă, ponderile oscilând între 81,7% în municipiul Bistrița și 98,5% în Prundu Bârgăului. În toate comunele valorile sunt peste pragul de 90%. Populația greco-catolică și cea romano-catolică este situată, ca pondere, peste pragul de 2% doar în municipiul Bistrița (4,4% și 2,1%). Populația reformată contează sub raportul ponderii doar în municipiul Bistrița (5,3%), în rest valorile fiind situate sub 1%. În schimb se impune ca și categorie confesională cea neoprotestantă (baptiști și penticostali), având o valoare de 4,1% în mediul urban, 4% în comuna Josenii Bârgăului și 2% în comuna Livezile.

În anul 2002, populația ortodoxă rămâne cea dominantă (82,62% în municipiul Bistrița), scăzând sub pragul de 90% doar în cazul comunei Livezile (88,41%), pe fondul creșterii adeptilor neoprotestanți (3,95%).

5 Concluzii

Dinamica demografică din bazinul hidrografic al Bistriței Ardelene se înscrie, per ansamblu, în liniile mari specifice contextului național. Sunt foarte bine puse în evidență pragurile din 1966 (creșteri masive la nivel urban și periurban, pe fondul procesului de industrializare puternică a municipiului Bistrița), și 1989 (regres demografic motivat de fenomenul migrației post-decembriste). Reconfigurările la nivel etnic și confesional sunt specifice spațiului transilvan, în speță acelor areale care au beneficiat de prezența unor importante contingente de populație săsească. Exceptând anumite situații, pe care le-am evocat de altfel în cuprinsul acestui material, structurile pe grupe de vârstă și sexe sunt echilibrate, ceea ce se constituie într-o premisă favorabilă inițiativelor de resuscitare economică a întregului areal.

Bibliografie

- [1] Cocean, P., Boțan, N., C., Ilovan, Ramona-Oana, (2011), *Județul Bistrița-Năsăud*, Editura Academiei Române, București
- [2] Meruțiu, V., (1929), *Județele din Ardeal și din Maramureș până în Banat*, Institutul de Arte Grafice Ardealul, Cluj-Napoca
- [3] Morariu, T., Buta, I., Maier, A., (1972), *Județele Patriei, Județul Bistrița-Năsăud*, Editura Academiei, București
- [4] Nicoară, L., (1999), *Geografia populației*, Editura Focul Viu, Cluj-Napoca
- [5] Pop, P. Gr., (2007), *Județul Cluj*, Editura Academiei Române, București;
- [6] Rotariu, T.I., Semeniuc, M., Mezei, E., (2002), *Recensământul din 1941, Transilvania*, Editura Presa Universitară, Clujeană, Cluj-Napoca
- [7] Rotariu, T.I., Semeniuc, Maria, Mezei, E. (2004), *Recensământul din 1850: Transilvania*, ed. a 2-a, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- [8] Rotariu, T.I., Semeniuc, Maria, Mezei, E., (1999), *Recensământul din 1900, Transilvania*, Editura Staff, București
- [9] Rotariu, T.I., Semeniuc, Maria, Mezei, E., (1999), *Recensământul din 1910, Transilvania*, Editura Staff, București
- [10] Rotariu, T.I., Semeniuc, Maria, Mureșan, Cornelia, (1997), *Recensământul din 1880, Transilvania*, Editura Staff, București
- [11] Rotariu, T.I., Semeniuc, Maria, Pah, I., Mezei, E. (1997), *Recensământul din 1857*, Editura Staff, București
- [12] Ungureanu, A., Muntele, I., (2006), *Geografia populației*, Editura Sedcom Libris, Iași
- [13] xxx *Recensământul general al populației României din decembrie 1930, Vol. I – Sex, Stare civilă, Grupe de vârstă, Gospodării, Infirmități, Populația flotantă*, (1938), Editura. Institutului Central de Statistică, București
- [14] xxx *Recensământul populației din 21 februarie 1956. Rezultate generale*, (1959), Direcția Centrală de Statistică, București
- [15] xxx *Recensământul populației și locuințelor din 15 martie 1966. Regiunea Cluj, Vol. I – Populație*, (1968), Direcția Centrală de Statistică, București